

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Б. В. Слющинський
«27» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НД 1.2.8 СОЦІОЛОГІЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ

Освітньо-професійна програма _____ Соціологія _____

спеціальність _____ 054 Соціологія _____

факультет _____ Історичний _____

2019-2020 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологічна думка в Україні»
для студентів ОПП «Соціологія»
спеціальності 054 Соціологія

Розробники:

Лисак В. Ф., д.і.н., професор кафедри філософії та соціології

Іванець Т. М., к.п.н., асистент кафедри філософії та соціології

Робочу програма затверджена на засіданні кафедри філософії та соціології

Протокол від «27» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри філософії та соціології

(підпис)

Слющинський Б.В.
(прізвище і ініціали)

© Лисак В. Ф., 2019 рік
© Іванець Т. М., 2019 рік
© МДУ, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»	Нормативна	
Модулів - 3	Освітньо-професійна програма «Соціологія» Спеціальність 054 Соціологія	Рік підготовки:	
Змістовних модулів - 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідницьке завдання на обрану тему		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		24 год.	10 год.
Загальна кількість годин – 120	Практичні, семінарські		
	24 год.	6 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: 10 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Лабораторні		
	-		
	Самостійна робота		
	63 год.	95 год.	
	Індивідуальні завдання		
	9 год.	9 год.	
	Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 48/72 годин (40/60%)

для заочної форми навчання – 16/104 годин (13/87%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування системи знань про виникнення та основні етапи розвитку соціологічної думки в Україні, набуття комплексних уявлень щодо основних соціологічних теорій в українській соціології з моменту її виникнення і до наших часів, особливостей прикладних досліджень українських соціологів.

Завданнями дисципліни «Соціологічна думка в Україні» є:

- ознайомити студентів з основними теоріями та концепціями української соціології, етапами розвитку української соціологічної думки;
- дати комплексне уявлення про специфіку зародження соціологічного знання та особливості розвитку протосоціологічної думки на території України;
- проаналізувати процес формування української академічної соціології у кінці 19 – на початку 20 століття;
- дослідити особливості розвитку української соціології у 20 столітті: в еміграції та в умовах радянської влади;
- визначити характерні риси розвитку української соціологічної думки після здобуття Україною незалежності;
- проаналізувати основні проблеми та перспективи розвитку соціології на сучасному етапі.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі: Навчальна дисципліна «Соціологічна думка в Україні» входить до циклу професійної та практичної підготовки студентів спеціальності 054 «Соціологія». Курс пов'язаний з дисциплінами: соціологія, історія соціології, історія України, загальна соціологічна теорія, політологія.

Передумови для вивчення: опанування дисциплін загальної підготовки «Історія України», «Історія української культури», дисциплін професійної підготовки «Вступ до фаху», «Історія соціології» та формування на основі їх вивчення необхідних навичок.

Результати навчання: після опанування дисципліни «Соціологічна думка в Україні» студенти повинні

знати:

- історію виникнення і розвитку соціологічної думки в Україні;
- основні етапи розвитку соціологічного знання в Україні;
- особливості становлення сучасної української академічної соціології.

вміти:

- працювати науковою соціологічною літературою та першоджерелами;
- аналізувати, узагальнювати, робити порівняльну характеристику соціологічних концепцій;
- орієнтуватися в основних концепціях сучасних українських соціологів;

- використовувати набуті знання з курсу при вивченні інших суспільних дисциплін.

оволодіти навичками:

- оперування професійною термінологією предметної галузі;
- ідентифікації та оцінювання предметної проблематики;
- зіставлення та узагальнення матеріалу з опрацьованих наукових джерел.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Протосоціологічна думка в Україні

Тема 1. «Соціологічна думка в Україні» як навчальна дисципліна. Особливості становлення української соціології.

Мета та завдання дисципліни «Соціологічна думка в Україні». Об'єкт та предмет. Джерельна база. Методологія та головні методологічні проблеми соціологічної думки в Україні. Періодизації розвитку соціологічної думки в Україні. Історичні умови для формування української соціології. Протосоціологічне і соціологічне знання як елемент соціальної науки. Основна проблематика української соціальної думки. Закономірності та специфіка розвитку соціальної та соціологічної думки в Україні, її відмінності від західної та російської.

Тема 2. Соціологічна проблематика у періоди Київській Русі та козацької доби

Протосоціологічний етап розвитку соціального знання. Вплив на розвиток протосоціологічного знання економічних, соціальних, політичних, ідеологічних, культурних та інших чинників. Протосоціологія періоду Київської Русі. Давньоруська народність і проблеми етногенезу українського народу. Значення прийняття християнства для розвитку суспільства. Проблеми походження Київської держави та православної віри в працях діячів Київської Русі. Соціальна проблематика в працях періоду Київської Русі.

Протосоціологічне знання козацької доби. Козацтво як соціальний інститут, його функції. Історичні процеси в Україні XVI–XVII століть та їх роль у розвитку соціального знання та просвітництва. Берестейська унія (1596 р.) та її соціальні наслідки. Соціальне значення діяльності К. Острозького. Проблеми національної еліти в творчості М. Смотрицького. Братства як соціальний інститут в Україні кінця XVI–XVII століть, їх функції. І. Вишенський про соціальні проблеми України. Соціальні наслідки культурно-просвітницької діяльності П. Могили. Соціальна проблематика в творчості Л. Барановича. Соціальні питання у творчості Ф. Прокоповича. Соціологічні проблеми у творчості Г. Сковороди, його соціальна філософія, вчення про три світи. Соціальні проблеми в козацьких літописах: «Літопис Самовидця», літопис Г. Грабянки «Действія презельной и от начальной

поляков кровавой небывалой брани Богдана Хмельницкого гетьмана Запорожного с поляками», літопис С. Величка «Історія Русів».

Тема 3. Соціокультурні процеси кінця 18 - першої половини 19 століття

Соціальні, економічні, культурні та теоретичні передумови формування і розвитку української суспільної думки кінця 18 – першої половини 19 століття. Розвиток національно-визвольної ідеології. Соціальне значення наукової та просвітницької діяльності «Руської трійки». Роль Кирило-Мефодіївського братства у формуванні соціально-політичної та соціологічної думки в Україні. Соціальна проблематика в програмних документах братства, його політичні, соціальні та наукові цілі. Соціальна проблематика в праці М. Костомарова «Книга буття українського народу». Обґрунтування місії України в житті слов'янських народів. Особливості культурно-історичних процесів в Україні. Проект політичної організації слов'янських народів у прокламації «До братів українців» М. Костомарова. Значення творчості Т. Шевченка для розвитку наукової соціологічної думки та національної свідомості в Україні.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Формування української соціології у 2 половині 19 – 80-ті роки 20 століття

Тема 4. Соціологічні концепції другої половини 19-го століття. Початок оформлення української соціології як самостійної науки

Соціально-економічні і політичні передумови для розвитку соціологічних ідей в Україні у 2 половині 19 століття. Специфіка формування української соціології як самостійної науки, вплив західних соціологічних теорій (позитивізм, марксизм тощо) на українських науковців. Праці українських філософів, економістів, істориків, етнографів, географів, юристів, статистиків, публіцистів з елементами соціологічного аналізу та становлення в подальшому на їх основі окремих соціологічних шкіл. Соціологічна концепція М. М. Ковалевського.

Політична соціологія М. Драгоманова. Сутність і значення історико-порівняльного методу в соціології, принцип багатofакторного аналізу суспільних явищ. Концепція соціальної еволюції, революції та процесу. Концепція державного федералізму. Самоврядування і централізм.

Соціологічні аспекти творчості О. Потебні. Мова як головна ознака народу, інтегруючий індикатор етносу. Міф як загальнолюдський пізнавальний процес, етап переходу до наукового знання. Проблеми універсальної єдності всесвітньої історії. Народна творчість як основа цивілізації. Критика політики денационалізації та можливостей єдиної загальнолюдської мови як процесів, що загрожують розвитку загальнолюдської культури.

Особливості пізнання соціальних явищ у роботах І. Я. Франка. Предмет соціології, її місце в системі наукового знання. Розробка методології та методів соціальних досліджень. Концепція історичного розвитку (поступу) суспільства в працях «Мислі о еволюції в історії людськості», «Що таке

поступ?». Соціальний ідеал І. Франка, соціальні реформи і революції. Дослідження соціокультурних змін у Галичині. Проблеми соціальної статистики. Наукове і соціальне значення досліджень народної творчості.

Теоретичні витоки соціології Б. Кістяківського. Специфіка предмета соціології. Достовірність і необхідність у соціології. Умови перетворення соціології в науку. Наукові категорії як пізнавальні засоби. Проблеми логіки і методології наукового пізнання (плюралістичність методу аналізу соціальних явищ). Критика «руської соціологічної школи». Специфіка суспільних явищ. Індивід і суспільство, феномен причинності суспільних явищ. Категорія «влади». Еволюція соціальних поглядів (від марксизму до неокантіанства). Праці Б. Кістяківського «Суспільство й особистість», «Соціальні науки і право: нариси з методології соціальної науки і загальної теорії права», «Право и наука о праве».

Тема 5. Українська соціологія першої чверті 20 століття

Особливості розвитку української соціології у першій чверті 20 ст. Вплив західноєвропейської соціології. Спроби інституалізації соціології в Україні П. Скоропадським. Міжнародний інститут соціології і права при Київському юридичному інституті (1919). Сутність та розвиток суспільства в дослідженнях М. Грушевського. Суспільство та суспільність, методологія їх дослідження. Механізми соціальної еволюції. Соціально-політичні, національно-культурні та соціальні проблеми українського народу та його історії, значення етнографічних, фольклорних та інших соціокультурних матеріалів для дослідження соціологічних проблем. Історико-соціологічний метод М. Грушевського. Праця «Початки громадянства. Генетична соціологія» й її основні ідеї. Критика західної соціологічної теорії. Основні закономірності соціальної революції.

Соціологія державотворення та політична антропологія В. Липинського. Проблеми української державності, причини занепаду та шляхи і засоби відродження. Історичний процес, механізми та провідні сили його розвитку, роль і значення держави, політичних еліт у ньому. Роль творчої меншості в історії. Роль географічного фактору в історії. Теорія організації національних еліт (національної аристократії, провідної, правлячій верстви) та їх кругообігу. Історія як циркуляція еліт. Утопічність ідеї гетьманства в Україні. Методи організації національної аристократії: класократія, охлократія, демократія. Класова структура суспільства: промисловий, хліборобський, фінансовий і купецький класи та інтелігенція. Стани організаторів (пани) та організованих (народ). В. Липинський про закономірності політичної еволюції. Праця «Листи до братів-хліборобів».

Тема 6. Українська соціологія в еміграції

Український соціологічний інститут М. Грушевського у Відні (1919). Заснування Українського інституту громадознавства М. Шаповала у Празі (1924) та його значення для розвитку української соціології. Соціологічна робота в еміграції співробітників Українського соціологічного інституту (Відень), Українського інституту громадознавства (Прага), вчених-викладачів соціологічних кафедр Української господарської академії

(Подєбради), Вищого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова (Прага), Українського вільного університету (Прага) тощо.

М. Ю. Шаповал як фундатор української соціології та автор першого українського підручника з соціології. Введення спеціалізованої наукової термінології в українську соціологію. Основні категорії загальносоціологічної теорії. Суспільство та його елементи. Проблема особистості в концепції М. Шаповала. Історичні типи людини. Русійні сили розвитку суспільства. Індикатори і чинники “соціальної сили” спільнот. М. Шаповал про соціальні процеси та їх типи. Об’єктивні та суб’єктивні чинники суспільного життя. М. Шаповал про основні причини поразки української революції і шляхи відродження національної і державної незалежності України. Роботи «Українська соціологія», «Соціологія українського відродження», «Загальна соціологія», «Соціологія Україні».

Соціологічні студії в еміграції після Другої світової війни та основні проблеми досліджень: процеси асиміляції, суспільної мобільності та затримання етнічної (етичної та культурної) ідентичності серед українських емігрантів.

Тема 7. Особливості розвитку соціології у радянські часи

Секція методології та соціології при кафедрі історії України (О. Гермайзер, К. М. Грушевська). Розвиток української соціології в межах Всеукраїнської академії наук (Б. Кістяківський, М. Туган-Барановський, С. Дністрянський, О. Гіляров, М. Грушевський та ін.). Плани М. Грушевського щодо розвитку соціології в радянській Україні. Соціологічні дослідження в інституціях ВУАН. Посилення ідеологічного тиску та гоніння соціологічної науки. Ліквідація соціологічних студій напередодні та після II світової війни.

Заборона соціології як “буржуазної науки”, котра суперечить марксизму. Занепад соціології в СРСР і Україні. Відновлення конкретно-соціальних досліджень в Україні на початку 60-х років. Соціологічні лабораторії та відділи в навчальних і академічних закладах. Розвиток соціологічних досліджень у Київському університеті ім. Тараса Шевченка та Інституті філософії АН України. Наукові публікації присвячені механізмам внутрішньо колективних стосунків, сім’ї, формування особи, соціології праці, освіти тощо. Відродження соціології як самостійної науки з другої половини 1980-х рр.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Українська соціологія у 90-ті роки 20 – на початку 21 століття

Тема 8. Особливості розвитку соціології після здобуття Україною незалежності

Здобуття соціологією статусу академічної науки та базової навчальної дисципліни. Відкриття університетських факультетів та відділень підготовки професійних соціологів, функціонування аспірантури, докторантури, спеціалізованих рад із захисту дисертацій за спеціальністю «Соціологія», створення Української соціологічної асоціації. Зростання кількості праць і наукових публікацій з соціології. Соціологічний супровід процесу

відродження і державотворення України. Створення у 1990 році Інституту соціології в системі Національної Академії наук України. Пошук власної автентичності української соціології, вироблення методологічної бази, концептуальних схем та відповідний їм понятійно-категоріальний апарат. Основні напрямки українських соціологічних досліджень. Провідні українські соціологи.

Тема 9. Соціологічні дослідницькі центри: основні напрямки досліджень

Ключові соціологічні дослідницькі центри у Україні. Історія виникнення, структура, особливості діяльності, напрями досліджень, провідні фахівці. Інститут соціології НАН України. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). Центр Разумкова. Український інститут соціальних досліджень. Центр «Соціальний моніторинг». Центр соціальних та маркетингових досліджень «Соціс». Компанія «Тейлор Нельсон Софрез Україна». Фонд «Демократичні ініціативи». Юкрайніан соціолоджи сервіс. Research & Branding Group. Центр «Соціальна перспектива». Соціологічна група «Рейтинг». Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень. Філіали закордонних соціологічних компаній: Gallup, Gfk Ukraine, TNS Ukraine.

Тема 10. Підготовка соціологічних кадрів в Україні

Особливості підготовки спеціалістів за спеціальністю «Соціологія» в Україні. Провідні навчальні заклади України з підготовки соціологів. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Соціологічний факультет Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Соціологічні наукові школи в Україні. Наукові видання з питань соціології. Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів за спеціальністю «Соціологія». Українська соціологічна асоціація: історія виникнення, структура, провідні діячі, напрями діяльності.

Тема 11. Сучасні проблеми та перспективи розвитку української соціологічної думки

Виклики, що стоять перед сучасною українською соціологією. Роль соціології в розбудові громадянського суспільства. Недовіра людей до соціології. Псевдосоціологи. Соціологія та пропаганда. Співпраця з західними соціологічними центрами та участь у міжнародних соціологічних дослідженнях. Фінансування соціологічної науки. Перспективи розвитку української соціології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Протосоціологічна думка в Україні												
Тема 1. «Соціологічна думка в Україні» як навчальна дисципліна. Особливості становлення української соціології	11	2	2	-	-	7	13	2	2	-	-	10
Тема 2. Соціологічна проблематика у періоди Київській Русі та козацької доби	11	2	2	-	-	7	12	2		-	-	10
Тема 3. Соціокультурні процеси кінця 18 - першої половини 19 століття	15	4	4	-	-	7	12	-		-	11	
Разом за змістовим модулем 1	37	8	8	-	-	21	37	4	2	-	-	31
Змістовний модуль 2. Формування української соціології у 2 половині 19 – 80-ті роки 20 століття												
Тема 4. Соціологічні концепції другої половини 19-го століття. Початок оформлення української соціології як самостійної науки	9	2	2	-	-	5	9	2	2	-	-	7
Тема 5. Українська соціологія першої чверті 20 століття	9	2	2	-	-	5	9	-		-	8	
Тема 6. Українська соціологія в еміграції	9	2	2	-	-	5	9	2		-	-	8
Тема 7. Особливості розвитку соціології у радянські часи	10	2	2	-	-	6	10	-		-	8	
Разом за змістовим модулем 2	37	8	8	-	-	21	37	4	2	-	-	31
Змістовний модуль 3. Українська соціологія у 90-ті роки 20 – на початку 21 століття												
Тема 8. Особливості розвитку соціології після здобуття Україною незалежності	9	2	2	-	-	5	9	2	2	-	-	8
Тема 9. Соціологічні дослідницькі центри: основні напрямки досліджень	9	2	2	-	-	5	9			-	-	8
Тема 10. Підготовка соціологічних кадрів в Україні. Спілка соціологів	9	2	2	-	-	5	9			-	-	8
Тема 11. Сучасні проблеми та перспективи розвитку української соціологічної думки	10	2	2	-	-	6	10			-	-	9
Разом за змістовим модулем 3	37	8	8	-	-	21	37	2	2	-	-	33
ІНДЗ	9	-	-	-	9	-	9	-	-	-	9	-
Усього годин	120	24	24	-	9	63	120	10	6	-	9	95

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Проблеми становлення та періодизації української соціології	2	2
2.	Протосоціологічне знання періоду Київської Русі та козацької доби	2	
3.	Розвиток української суспільної думки кінця 18 – першої половини 19 століття	4	
4.	Дослідники періоду становлення української соціології	2	2
5.	Соціологія першої чверті ХХ століття	2	
6.	Особливості розвитку української соціології в еміграції	2	
7.	Українська радянська соціологія	2	
8.	Розвиток соціології після здобуття Україною незалежності	2	2
9.	Соціологічні дослідницькі центри в Україні	2	
10.	Підготовка фахівців з соціології в Україні	2	
11	Майбутнє української соціології	2	
Всього:		24	6

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне відділення	Заочне відділення
1.	Основні відмінності української соціології від західної	7	10
2.	Соціальні проблеми в козацьких літописах	7	10
3.	Розвиток національно-визвольної ідеології кінця 18 – початку 19 століття	4	6
4.	Соціологічні концепції М. Костомарова.	3	5
5.	Соціальне значення досліджень народної творчості у І. Франка	5	7
6.	Історико-соціологічний метод М. Грушевського	5	8
7.	Діяльність Українського вільного університету (Прага)	5	8
8.	Передумови занепаду соціології у радянський період	6	8
9.	Місце Інституту соціології при НАН України в розвитку української соціологічної думки	5	8

10.	Структура та напрямки діяльності «Центра Разумкова»	5	8
11.	Особливості створення та розвитку спеціальності «Соціологія» в МДУ	5	8
12.	Проблеми фінансування соціологічної науки	6	9
Всього:		63	95

Самостійна **робота над навчальним матеріалом** передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу при підготовці до семінарських занять;
- опрацювання теоретичних і практичних питань з навчальної дисципліни.

Мета самостійної роботи – опрацювати додаткову інформацію з теоретичних питань, розглянутих на лекціях, що дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання, яке є невід’ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Соціологічна думка в Україні» та вагомою частиною самостійної роботи студента над матеріалами курсу, передбачає написання тестових завдань за однією тем курсу (на вибір здобувача вищої освіти).

Контроль за виконанням завдань ІНДЗ здійснюється на індивідуальному занятті. Виконання студентом ІНДЗ є обов’язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу.

8. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Словесні і наочні використовуються під час лекцій та інструктажів, практичні при проведенні семінарських занять.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація.

Вивчення дисципліни передбачає виконання та демонстрацію індивідуальних письмових і усних завдань, консультації, підготовку повідомлень.

9. Критерії оцінювання

Основними критеріями оцінювання участі студента у *семінарському занятті* є:

- змістовність інформації;
- чіткість та логічність думки доповідача;
- мовленнєва грамотність;

- доцільність, продуманість та охайність записів конспекту;
- підготовка повідомлень за питаннями семінарського заняття;
- одноразове суттєве доповнення;
- багаторазове суттєве доповнення.

Виступ на семінарі передбачає вільне володіння темою і може бути оцінений від 1 до 3 балів.

До критеріїв оцінювання *індивідуального навчально-дослідного завдання* відносяться:

- повнота та змістовність інформації, відображеній в тестах,
- коректність формулювань, логічність;
- володіння матеріалом;
- творчий підхід.

Максимально індивідуальне навчально-дослідне завдання може бути оцінене в 17 балів.

10. Засоби оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття. Застосовуються наступні види контролю: тестування, виконання контрольних робіт, усне опитування під час занять.

Підсумкове тестування проводиться наприкінці курсу за рахунок аудиторних занять і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь в процесі вивчення дисципліни.

Відпрацювання пропущених лекцій, семінарських занять здійснюється в індивідуальному порядку.

Методи контролю: усні відповіді на семінарських заняттях, оцінка за індивідуальне завдання, перевірка виконання самостійної роботи шляхом співбесіди, складання заліку.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань та умінь студентів відбувається за наступним розподілом:

Поточне тестування та самостійна робота											Індивідуальне науково-дослідне завдання	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль № 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
9			12				12				17	50	100

T1, T2 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

До методичного забезпечення курсу входять опорні конспекти лекцій, підручники та навчальні посібники, монографії, наукові статті, нормативно-правові акти, методичні рекомендації. Під час опанування дисципліни «Соціологічна думка в Україні» використовуються персональні комп'ютери, ноутбуки, мультимедійний проектор. Студенти для підготовки до семінарських занять та індивідуального навчально-дослідного завдання використовують мережу Інтернет, програмне забезпечення MS «Office».

13. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Жоль К. К. Соціологія : навчальний посібник. К. : Либідь, 2005. 440 с.
2. З історії української соціологічної думки / В. Піча, Т. Черниш, Л. Кондратик. Львів : 1995. 64 с.
3. Історія української соціології : навчальний посібник / за заг. ред. Батаєвої К., Бурлачука В., Степаненка В. К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с.
4. Кондратик Л. Й. Історія соціології України в іменах. Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 1996. 106 с.
5. Мусієздов О.О. Історія української соціології: навчально-методичний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, 2004. 117 с.
6. Осовський В. Л. Соціологія громадської думки : навч. посіб. Київ : Фоліант: Стилос, 2005. 186 с.
7. Сірій Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2004. 480 с.

8. Соціологічна думка України : навч. посіб. / М. В. Захарченко та ін. К. : Заповіт, 1996. 424 с.
9. Соціологія : навч. посіб. / ред. С.О. Макеєва. 4-е вид., перероб. та допов. Київ : Знання, 2008. 566 с.
10. Соціологія : навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ / Б.В. Слющинський, П.М. Іванов. Маріуполь : ПДТУ, 2011. 148 с.
11. Соціологія : підручник / за ред. В. М. Пічі. 4-те вид., випр. Львів : Магнолія 2006, 2008. 278 с.
12. Соціологія. Загальний курс : підручник / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. Київ : Каравела, 2004. 456 с.
13. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : підручник / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков, Ю.І. Яковенко. К. : Каравела, 2008. 544 с.
14. Соціологія: практикум. Модульний варіант : навчальний посібник / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, С.Ж. Везомська. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
15. Соціологія: терміни, поняття, персоналії : навчальний словник-довідник / ред. В. М. Піча. К. : Каравела, 2002. 480 с.
16. Танчин І. З. Соціологія : навчальний посібник. 3-е вид., випр. та доп. К. : Знання, 2008. 351 с.
17. Черниш Н. Й. Соціологія : підручник за рейтингово-модульною системою навчання. 5-е вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2009. 468 с.
18. Юрій М. Ф. Соціологія : підручник. Київ : Кондор, 2009. 288 с.

Допоміжні

1. Витанович І. Українська соціографія й соціологія // Енциклопедія українознавства / Інст-т укр. археографії НАН України. К. : 1995. Т. 3. С. 1131 - 1135.
2. Віднянський С.В. Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехословаччині: Український вільний університет (1921-1945). К. : Ін-т історії України НАН України, 1994.
3. Головаха Е.И., Панина Н.В. Потенциал протеста украинского общества // Социологические исследования. 1999. № 10. С. 31 - 40.
4. Головаха Є., Паніна Н. Соціальні зміни в Україні: пострадянська деінституціоналізація і особливості становлення нових соціальних інститутів // Політична думка. 2001. № 4. С. 3 - 24.
5. Головаха Є.І. Суспільство, що трансформується. Досвід соціального моніторингу. К. : Стилос, 1997.
6. Грушевський М. Початки громадянства: генетична соціологія. Б.Москва: 1921.

7. Захарченко М. В. Особливості формування, розвитку та досліджень історії соціологічної думки в Україні // Соціологічна думка України : навч. посіб. К. : Заповіт, 1996. С. 10 - 33.
8. Захарченко М.В., Бурлачук В.Ф., Молчанов М.О. Соціологічна думка України. К.: Заповіт, 1996.
9. Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін. К. : Інститут соціології НАН України, 2004. 400 с.
10. Кондратик Л. Й. Проблема періодизації історії української соціологічної думки // Соціологічні студії. 2012. № 1. С. 39 - 44. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/socst_2012_1_9
11. Резнік В., Резнік О. Українська соціологія після 1991 року // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. №3. С. 22 - 46.
12. Резнік В.С. Легітимація приватної власності як концепт соціологічної теорії. К. : Інститут соціології НАН України, 2010.
13. Рибщун О. Українська академічна соціологія на рубежі 60-70-х рр. ХХ ст.: початки інституціонального процесу // Соціальні виміри суспільства: Зб. наук. праць. Вип. 11. К. : Інститут соціології НАН України, 2008. С. 106 - 116.
14. Рибщун О. Формування передумов української академічної соціології за радянської доби // Соціальні виміри суспільства: Зб. наук. праць. Вип. 10. К.: Інститут соціології НАН України, 2007. С. 63 - 76.
15. Рибщун О.В. Українська соціологічна асоціація: радянський період діяльності // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць: У 2 т. Т.1. Харків: ВЦ ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006. С. 341 - 351.
16. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. К.: Наукова думка, 1995.
17. Степаненко В. Українська соціологія: суспільно-історичний та ідеологічний аспект розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. №2. С.23 - 46.
18. Степаненко В., Рибщун О. Українська соціологія: суспільно-історичний та ідеологічний контексти // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 2. С. 23 - 46.
19. Танчер В. Соціологічна думка України на тлі світової соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1998. № 1 - 2. С. 18 - 26.
20. Тарасенко В.І. Пізнавальні технології в українській соціології // Проблеми розвитку соціологічної теорії : Наукові доповіді і повідомлення Всеукраїнської соціологічної конференції. К., 2001. С. 19 - 25.
21. Характерні риси сучасної української соціології : моніторингові проекти (зародження, становлення, утвердження) // Збірник наукових

- праць "Політологічні студії". 2011. Вип. 2. С. 240 - 250. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38817>
22. Чурилов М.М. Вибірка в соціологічному дослідженні // Соціологія : навч. посібн. / За ред. С.О.Макеєва. 4-е вид., перероб. і доп. К. : «Знання», КОО, 2008. С.463–483.
23. Шаповал М. Загальна соціологія. К.: Український центр духовної культури, 1996. 368 с.
24. Шульга М. Українська соціологія у пошуках самоідентичності // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2000. № 2. С. 170 - 177.
25. Яремчук С. Соціологічна освіта в Україні: шляхи становлення та перспективи розвитку // Історичний досвід, стан та перспективи підготовки педагогічних і соціально-педагогічних кадрів до роботи з різними соціальними групами: Матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Чернівці, 3-5 листопада 2011 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. С. 516 - 520.

Інформаційні ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України. URL : <http://i-soc.com.ua/>